

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

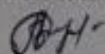
Министерство образования и науки Республики Бурятия

МКУ "Управления образования МО Тункинский район"

МБОУ "Толтойская СОШ"

РАССМОТРЕНО

Педагогический совет



Дондокова Ц.В.

Протокол №5 от «26» мая  
2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора  
по УВР

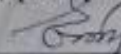


Баясхаланова Р.А.

Протокол №5 от «26» мая  
2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор школы



Бузаева Х.С.С.

Приказ № 31 от «29» августа  
2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Бурятская литература»

для обучающихся 5 – 9 классов

у.Хурай-Хобок 2023 г.

**МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

**Министерство образования и науки Республики Бурятия**

**МКУ "Управления образования МО Тункинский район"**

**МБОУ "Толтойская СОШ"**

**РАССМОТРЕНО**

Педагогический совет

\_\_\_\_\_

Дондокова Ц.В.

Протокол №5 от «26» мая  
2023 г.

**СОГЛАСОВАНО**

Заместитель директора  
по УВР

\_\_\_\_\_

Баясхаланова Р.А.

Протокол №5 от «26» мая  
2023 г.

**УТВЕРЖДЕНО**

Директор школы

\_\_\_\_\_

Бузаева Х-С.С.

Приказ № 34 от «29»  
августа 2023 г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА**

**учебного предмета «Бурятская литература»**

для обучающихся 5 – 9 классов

**у.Хурай-Хобок 2023 г.**

## ТАЙЛБАРИ БЭШЭГ

«Буряад литература» гэхэн курсын ажалай программа хадаа Россиин Федерациин хуралсалай Министерствын тогтоолнууд дээрэ үндэхэлжэ зохёогдоһон хуралсалай программа болоно:

- Федерального закона «Об образовании в Российской Федерации» от 29.12.2012 г;
- Закона Республики Бурятия от 13.12.2013 № 240-V «Об образовании в Республике Бурятия»;
- Закона Республики Бурятия от 10 июня 1992 г. №221-XII«О языках народов Республики Бурятия» (с изменениями и дополнениями);
- Федерального государственного стандарта основного общего образования (утвержден приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г. № 1897 «Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования» (зарегистрирован в Минюсте России 6 февраля 2015 г., рег. номер 35915);
- приказа Министерства образования и науки Российской Федерации от 29.12.2014 г №1644 «О внесении изменений в приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г №1897 «Об утверждении федерального государственного стандарта основного общего образования»;
- приказа Министерства образования и науки Российской Федерации от 31.12.2015 № 1577 «О внесении изменений в федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г. № 1897» (Зарегистрирован в Минюсте России 02.02.2016 № 40937);
- Федеральных перечней учебников на 2020-2021 учебный год (утверждены приказом Минпросвещения России от 08 мая 2019 № 233 «О внесении изменений в федеральный перечень учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования, утверждённый приказом Министерства просвещения Российской Федерации от 28 декабря 2018 г. № 345»;
- СанПиНа 2.4.2.2821-10 "Санитарно-эпидемиологические требования к условиям и организации обучения в общеобразовательных учреждениях"» (утверждены постановлением Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 29 декабря 2010 г. №189, зарегистрированным в Минюсте России 3 марта 2011 г., рег. номер 19983);
- постановления Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 30.06.2020 г. №16 «Об утверждении санитарно-эпидемических требований к устройству, содержанию и организации работы образовательных организации и других объектов социальной инфраструктуры для детей и молодежи в условиях распространения новой коронавирусной инфекции (COVID-19)»;
- Примерной основной образовательной программы основного общего образования протокол №1/15 от 08 апреля 2015 г;
- Основной образовательной программы основного общего образования МБОУ «Дыренская средняя общеобразовательная школа»;
- Устава МБОУ «Дыренская средняя общеобразовательная школа», утвержденного постановлением администрации МО «Курумканский район» № 439 от 21.12. 2015 г.

-Учебного плана МБОУ «Дыренская средняя общеобразовательная школа» на 2020-2021 учебный год.

Уран хайханай литература бэшэмэл үгын искусство, тиимэһээ уран зохоол зохоодоо, уран хурса, шэмэг удхатай үгэ гол түлэб аргуудай нэгэн болоно гэжэ нурагшадтаа хододоо хануулжа байха гэжэ программа зохогшо дурадхана. /С.Ж. Балданов «Буряад хургуулийн программа. Буряад литература. V-XI классууд»/.

Нүгөө талаһаа, уран зохоол хүн тухай, тэрэнэй доторой байдал, хүниие тойрон байһан оршон байдал, байгаали, хүнэй ажабайдал, арад зоной ажамидал г.м. тухай зохогдоһон байдаг. Бодото юумэнүүд, үнэн болоһон үйлэ хэрэгүүд, бодото байдал уран зохоолой, уран хайханай литературы үндэһэн боложо хэрэлэгдэдэг. Уран зохоолшо бодото байдал дээрэ үндэһэлжэ, тэрэниие ханажа ухаан бодолойгоо хүсөөр, ханаагаараа тэрэниие уран гоё болгожо, ном соогоо уран хайханаар, гоёор зохогдоһон байдал бии бодгодог. Энэ байдалын үнэн бодото байдалда адлирхуу байдаг. Тиимэһээ нурагшадта ойлгуулха шухала гэжэ хараалагдана.

Уран хайханай литература гү, али уран зохоол шудалан үзэлгын гол **зорилгонууд** гэбэл:

- уран хайханай литература хүнэй, хүн түрэлтэнэй ажамидалда тусхай нуури эзэлдэг, тэдэнэй хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ шанартай гэжэ ойлгуулха;
- уран хайханай литература шудалан үзэлгэ хадаа түрэл арадайнгаа ба бэшэшье арадуудай соёл болборсол, ёһо заншал ойлгожо абалгын тусгаар арга гэжэ ойлгуулха;
- искусствын этико-эстетическэ компонент байгуулха гуманитарна ойлгосонуудые тайлбарилжа үгэхэ;
- уран зохоол уншаха дуратай болгохо, гоё хайхание наринаар ойлгодог мэдэрэл хүмүүжүүлхэ;
- бодото байдал, ажабайдал ба искусство, оршон тойрониие зүбөөр сэгнэжэ, тэдэндэ үнэтэй сэнтэйгээр хандахые хургаха;
- аман ба бэшэмэл хэлэлгэдэ хургаха, тэрэниие хүгжөөхэ;
- нурагшад уран хайханай зохоол зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр хадуужа абаха, шэнжэлжэ, сэгнэжэ нураха гол түлэб теоритико- литературна, эстетическэ ойлгосонуудтай болохо ёһотой.

Уран хайханай литература зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр, гүнзэгыгөөр ба өөрынгөө ажамидалда туһатайгаар ойлгожо абахын тула нурагшадые ойлгомжын аппараттай болгохо. Ушар иимэһээ программа дотор литературы теоридо онсо анхарал хандуулагдана.

УМК:

С.Д.Будаев, Ц.С. Жанчипова, Д.Д. Митупова Буряад литература 5 класс «Бэлиг» 2018, Х.Г. Цыденова

Ц.Б. Цыренова, Ж.ц.Жамбуева Буряад литература 6 класс хоер хубитай. «Бэлиг» 2018, С.А.Ошорова, С.С.Балданова Буряад литература 7 класс хоер хубитай. «Бэлиг» 2018, С.А.Ошорова, Д.Б.Цыденов Буряад литература 9 класс хоер хубитай. «Бэлиг» 2018

Уран зохоолой гол удха, байгуулга, хэлэ зүбөөр ойлгуулха, нурагшадай ханал бодол зүбөөр бүрилдүүлхэ, ухаан бодолоо хэлэжэ хургаха хэрэгтэй. Класс бүхэндэ хэлэ хүгжөөлгөөр тусгаар саг хараалагдана.

Энэ программа зохогдоһодоо, баазова теоритико- литературна ойлгосонууд дээрэ үндэһэлжэ, тэдэниие гол принцип болгон байгуулагдаа. Класс бүхэндэ өөр өөрын баазова теоритико – литературна ойлгосо онсологдоо гэбэл иимэ:

Тус программа дотор түрүүшынхией буддын шажанай хургаал, тэрээнтэй нягта холбоотой бурхан багшын хургаалнууд дээрэ үндэхэлжэ зохёогдоһон зохёолнууд оруулагдаа. Гэбэшье шажан мүргэл тухай ганса дунда классуудта үзөөд үнгэрхэ бэшэ, харин Буддын шажанай, бөө мүргэлэй хургаалнуудые бүхы классуудта дурдажа, хурагшадта хануулжа, мэдүүлжэ байха хэрэгтэй.

Программа дотор нилээн ехэ хуури арадай аман зохёолнуудта үгтөө. Юуб гэхэдэ, энээнгүйгөөр литературы асуудалнууд, илангаяа уран найханай ёһо заншал, литературна хүгжэлтын, ментальна ёһо заншалнууд г.м. хүсэд найнаар ойлгогдохогүй. Гэхэтэй хамта уран найханай литература хадаа арадай аман зохёолой үргэлжэлэл гэжэ хэлэхэдэ болоно. Мүнөө үеын литературна зохёолнууд аман зохёолнуудгүйгөөр бэшэгдэнгүй.

Хурагшадтай үргэн дэлисэтэй байхын хажуугаар, түрэл литература хайнаар ойлгожо абахын тула программа дотор буряад литературада бии болоһон шэнэ зохёолнууд оруулагдаа. Хуушан программанууд соо, номууд соо байһан зарим зохёолнууд гаргагдаһан, зариманиинь классуудаар хэлгэгдэн үгтэһэн байна. Коммуникативно- творческо ажалнуудые хэрэглэжэ болохо байна.

Тус программа соо хурагшад гол түлэб иимэнүүд **онол шадабаритай болохо** гэжэ хараалдагдана:

- үзэг бэшэгэй талаар зүбөөр, алдуугүйгөөр ба удхатайгаар (удхыень ойлгожо) уншаха оньһон аргатай, дадалтай болохо;
- уран хурсаар уншаха шадабаритай болохо;
- уран зохёолые сюжетно- композиционно нэгэдэл гэжэ хадужа абаха;
- уран зохёол дотор авторыень, тэрэнэй зохёол соо зураглагдаһан геройнуудта ба үйлэ хэрэгүүдтэ, ушарнуудта, уншагшадта хандалгы ойлгожо абаха;
- уран зохёол дотор этическэ, социальна- историческа ба нравственна- философско проблематика илгаруулха шадабаритай болохо;
- уран зохёолые ба тэрэнэй хубинуудые хаба соогоо бээ даагаад анализ хэхэ шадабаритай болохо;
- уран зохёолдо үндэхэ баримтатой эстетическэ сэгнэлтэ үгэжэ шадаха;
- уран зохёолые соёл болон ёһо заншалтай холбожо, тайлбарилха шадабаритай болохо;
- диалог ба монолог зүбөөр хэрэглэжэ, хэлэжэ шадаха болохо;
- элдэб янзын бэшэмэл ажалнуудые бүтээхэ шадабаритай болохо;
- шэнжэлгын ажалнуудые хэхэ шадабаритай болохо.

**Буряад литературы хэшээлдэ хурагшадтай наһандань болон ухаан бодолдонь тааруулжа, мэдэсэ, шадабариды табигдаха гол эрилтэнүүд**

**Хурагшад гол түлэб иимэ юмэнүүдые мэдэхэ ёһотой:**

- уншажа байһан зохёолойнгоо автор тухай, номой нэрын удха тайлбарилга;
- уран зохёолшоной намтарһаа тон шухала мэдээнүүдые;
- уран зохёолой текстнүүдые;
- шудалан үзэжэ байһан зохёолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нюурнууд тухай, зохёол соохи шухала үйлэнүүдые мэдэхэхээ гадна, тэдэнэй хоорондохы харилсаа холбоонуудые, типическэ удха шанар;
- уран зохёол бэшэхэ гол шухала аргууд, зураглалай янзунууд, зохёолой темэ, идея, гол удха, уран зохёолой геройнууд, сюжет г.м. литературна теориһоо ойлгосонуудые;
- байгуулгын (композициин) шухала онсо янзунуудые, хэлэнэй зураглан тодорхойло арга хэрэгсэлнүүдые;
- программын эрилтын ёһоор сээжэлдэһэн шүлэгүүдые, эпическэ зохёолой хэхэгүүдые;

- литературна зан абари (характер), литературна тип, романтизм, реализм гэхэн ойлгосонуудай шухала шэнжэнүүдые г. м.

#### Нурагшад иимэ юумэнүүдые хэжэ шадаха ёһотой:

- уран зохёолшын зохёол соогоо бэшээн уран зураглалые хөөрөжэ;
- уран зохёолшын зураглаһан зурагыг ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бии болгожо;
- үзэжэ байһан зохёолой гол шухала үйлэнүүдые (эпизодуудые), үйлэдэгшэ нюурай хэлэһэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юрын үйлэнүүдһээ илгажа;
- зохёол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниие, сагыг, тэрэнэй хойшолонгыг элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохёолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалиин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа;
- зохёолой идеяны болоод уран һайханай талыг харуулалгада сюжетэй зүйлнүүдэй (үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, үйлын хүгжэлтын эгээл дээдэ шата) үүргэ болон гол проблематика элирүүлжэ;
- үзэгдэжэ байһан зохёолнуудай байгуулгын (композициин) зүйлнүүдые илгажа;
- зохёолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэһэн авторай сэгнэлтэ эли тодо болгожо;
- зохёолой геройнуудай өөр өөрын ба бултанһан хабаатай шэнжэнүүдые тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудые зэргэсүүлжэ;
- уран зохёолнуудай текст лирическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниенг хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншажа;
- уран зохёолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ сложно түсэб табижа;
- үзэжэ байһан зохёолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг хараадаа абан, нурагша бүхэнэй, бүхы нурагшадай зэргэсүүлһэн аман гү, али бэшэмэл өөрын бодомжолготой найруулга (сочинени- рассуждени) зохёожо;
- монологическа хэлэлгэ һайнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө һанамжа ойлгосотойгоор хэлэжэ, тэрэнэ ойлгуулжа, баримталжа, хамгаалжа;
- түсэб табижа, тэрэ тоодо тезиснэ түсэб, мүн литературна - критическэ статьянуудаар конспект бэшэжэ;
- нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэһэлэн, литературна темээр элидхэл, соноһол (сообщени) гү, али реферат бэлдэжэ;
- үзэһэн зохёолоор гү, али хэдэн зохёолнуудаар проблемнэ шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой сочинени (сочинени- рассуждени), тэрэ тоодо зэргэсүүлһэн характеристикэ зохёожо, мүн литературна ба публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой сочинени зохёожо;
- литературны асуудаонуудаар бэшэһэн хүдэлмэринүүдээр тезисүүдые ба конспектүүдые табижа;
- бэеэ даагаад уншаһан номоор, хараһан кинофильмүүдээр, теледамжуулгануудаар, зүжэгүүдээр, уран зурагуудаар, шагнаһан хүгжэмөөр рецензи гү, али һанамжа бэшэжэ;
- уншаһан номой справочна аппарат, мүн литературна терминүүдтэй словарь, шэнэ толинуудые хэрэглэжэ г.м.

Мүнөө үедэ шабинарай бэе махабад бэхижүүлхэ, элүүр энхыг сахиха тухай асуудал гол асуудал болоод байна. Тиимэһээ энэ һуралсалай программаар үзэгдэхэ материал үхибүүдэй ухаан бодол болон һанһандань таарамжатайгаар зохёогдонхой.

Багша творческо хандажа, нурагшадайнгаа һаһа, бэлэдхэл, мэдэсэ, шадабари хараадаа абан ажаллаха ёһотой. Сээжэлдэхэ зохёолнууд класс бүхэндэ багшын үзэмжөөр үгтэхэ гэжэ хараалагдана.

Тус ажалай программа тематическа, социально- историческа, хронологическа, историко- литературна, теоретико – литературна принципүүдые баримталжа байгуулагдаа.

## Программын бүридэл

5 анги

Оршол	Литература – уран үгын искусство
	Уран зохёолой нюусанууд
	«Автор-Зохёол- Уншагша» гэхэн бодосо
Арадай аман зохёолой бага жанрууд	Фольклор тухай ойлгосо
	Аман зохёолой түлэбүүд
	Сэсэ буляалдаан тухай
	Жороо үгэнүүд тухай
	Таабаринууд тухай
	Таабари зохёохо аргууд
	Онъон ба хошоо үгэнүүд
	Шалгалтын хүдэлмэри
Үргэлжлэн зохёолнууд. Арадай онтохонууд	Арадай онтохон “Сэсэн хүүхэн”
	“Сэсэн хүүхэн” онтохоной удха, сюжет
	Зохёолой анализ
	“Үнэгэн, буга. Хирээ гурбан”
	“Зол Шор хоёр”
	Буряад арадай онтохонод.
Буддын шажанай зохёолнууд	Буддын шажанай хургаал заабари
Литературна онтохонууд	Ш. Нимбуев. “Тархайн хүбүүн Зархай”
	Зохёолой сюжет ба композици.
	Класчаа гадуур. Литературна наадан.
Үргэлжэрэн зохёолнууд. Хөөрөөн (13 ч.)	Б-Б. Намсарайн “Алтаргана”
	Зохёолой анализ.
	Уран бүтээлэй хэшээл.
	Х. Намсараев “Үри нэхэбэри”
	Зохёолой байгуулга
	Шалгалтын ажал. . Уран бүтээлэй хэшээл.
	Д. Сультимов “Өөрыгөө хэхээбэ”
	Ц. Номтоев «Хилээмэн» (3 ч. )
	Таряан ажалтай зоной хилээмэндэ хандаса
	Шалгалтын ажал
	Хилээмэн хаанааа ердэг бэ?
	«Ажал хэхэдэ, аман хүдэлхэ» (найруулга)
Үргэлжэрэн зохёолнууд. Туужа	Ц-Б. Бадмаев «Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалга» туужа (10 ч.)
	Һэы гэр. Агуухэ бүхэ барилдаан”
	“Гурбан баатар. Айлнуудаар”
	“Даага дэллээн. Тамга. Им.”
	Буряад арадай хайн хайхан ёһо гуримууд
	Хони хайшалаанда. Байгалай хилмэ.
	Серёжын сэдхэлэй байдал.
	Холын айлшанай аялдар хайн зан.
	Туужа соо харуулагдаһан буряад ёһо заншалнууд
	Сюжет, зохёолой анализ.
	Шалгалтын ажал
	Класчаа гадуур үгтэһэн туужанууд
	Шүлэглэмэл зохёолнууд
Шүлэглэмэл зохёолнуудай нюусанууд	
Ч.Цыдендамбаев «Ургыхан» /шүлэг/	
Ч. Цыдендамбаев “Сэсэгхэн” шүлэг	
Ц. Зарбуев «Буряад орон» шүлэг	
А. Жамбалон «Талын хүнби»	



	Буряадай тала жэлэй дүрбэн сагта
	Класшаа гадуур үгтэһэн шүлэгүүд
	Шалгалтын ажал
Басни	Басни тухай ойлгосо
	Г.Чимитов «Эрэ тахяа»
Зүжэглэмэл зохёолнууд	Зүжэглэмэл зохёолнуудай шэнжэ
	М. Батоин «Шэдитэ тулам»
	Зүжэгэй сюжетэй хүгжэлтэ
	Зохёол соо харуулагдаһан зүрилдөөн
Жэл соо үзэһэнөө дабталга	Жэл соо үзэһэнөө дабталга (үргэлжэрһэн зохёолнууд )
	Жэл соо үзэһэнөө дабталга (шүлэглэмэл зохёолнууд )
	Шалгалтын ажал. Тэрэнэй анализ.

6 анги

Уран зохёол- үгын искусство
<b>Арадай аман зохёол</b>
Онъон ба хошоо үгэнүүд.
Таабаринууд.
Буряад арадай аман зохёолой ёно гуримай поэзи
Тоонто тайха, милаан, хорюул сээр тухай
Домог-үльгэ тухай ойлгосо.
Дэлхэйн бии болоһон тухай
Үльгэр тухай ойлгосо
Арадай аман зохёол. Үльгэр тухай ойлгосо. «Аламжа Мэргэн» үльгэр.
«Аламжа Мэргэн» үльгэрһөө хэһэгүүд
<b>Нийтэ монголой уран зохёол</b>
<b>“Оюун түлхюур”</b>
Нургаалай зохёолнууд тухай
Сажа Бандида Гунгаажалцан
Сайн үнэтэ эрдэнийн сан субашид
<b>Ринчен Номтоев</b> “Аршаанай дуһал” гэһэн тайлбари зохёол тухай
“Шэдитэ хүүр” гэһэн зохёол тухай
<b>XX зуун жэлэй буряад уран зохёол</b>
Уянга гү, али уянгата зохёол тухай
Пейзажна уянга
Хэлэнэй уран аргууд
Зэргэсүүлгэ
Эпитет
Метафора
Олицетворени
<b>Эхэ орон</b>
В.К. Петронов “Минии Росси”
Б.Д. Абидуев “Сонхоор малайһан һара”
Д.З. Жалсараев “Эхэ тухай дуун”
Үргэлжэлһэн зохёол тухай
Ц.-Д. Ж.-Б. Дамдинжапов «Юрын буряад эхэ».
С.С. Цырендоржиев “Шобоодой” (хөөрөөн)
Л.Д. Тапхаев “Фермын үхибүүд” (хөөрөөн)
Ц.Р.Галанов «Хүгжэм»
Ч.Цыдендамбаев «Шэнэ байшан» (хөөрөөн)
<b>Хани нүхэсэл</b>
Ч.Цыдендамбаев «Талын аадар» (хөөрөөн)
Ж.Б. Балданжапон
“Алханын нюусанууд” (туужаһаа хэһэгүүд)
<b>Түрэл нютагай байгаали</b>
Ц.Н.Номтоев
“Эдэбхи” (туужаһаа хэһэгүүд)
Г. Х. Базаржапова-Дашеева

«Зунай үдэшэ», «Нара хүлээнэб».
<b>Басни тухай ойлгосо</b>
Б.Б.Базарон «Эрдэмтэ эрбээхэй»
Э.С.Манзаров “Золдоо хатархан зомгоохон”
<b>Баллада тухай ойлгосо.</b>
Лиро-эпическэ зохёол. Ц-Д. Дондогой
«Гэр тухай баллада».
<b>Хүүгэдэй драматическа буряад уран зохёолой онсо шэнжэнүүд</b>
М.Ж. Батоин “Хүхэ зүһэтэй үнэгэн”

7 анги

Оршол
Түүхэ домогууд.
“Балжан хатан” гэхэн түүхэтэ домог
Бабжа Барас баатар” гэхэн домог тухай
Эрдэни Хайбзун Галшиев – буряад арадайнгаа шэдитэн
Буряад арадай 18-19 зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд
Н. Г. Дамдинов “Түрэл хэлэн, түрэхэн дайда”
Д. А. Улзытуев “Буряад хэлэн”
Б. Батхуу “Аялгата найхан буряад хэлэмни”
Д. Ц. Дамбаев «Хүн тухай дуун»
Г. Ц. Дашабылов «Талын хүн»
М.Ж. Самбуев “Минии таабай”
Ц.Д.Х.Хамаев «Худалшан», «Мэхэшэн»
Литературна теори. Роман тухай ойлгосо.
Ч.Ц.Цыдендамбаевай намтар ба зохёохы зам. «Банзарай хүбүүн Доржо» романай гол удха.
Д.О.Батожабайн намтар ба зохёохы зам. “Шалхуу Рабданай хөөрөөнхөө” зохёолой гол удха.
Ц. Н. Номтоевой намтар ба зохёохы зам. «Шагжын хула» зохёолой гол удха.
Б.Н.Ябжановой намтар ба зохёохы зам. “Хэрмэшэ” зохёолой гол удха
Ж.Т.Тумуновой намтар ба зохёохы зам. “Талын бүргэд” гэхэн зохёолой гол удха.
Н.Г.Дамдинов “Талын дуун”Литературна теори. Поэмэ тухай ойлгосо.
Литературна теори. Хошон үгэ болон сатира тухай ойлгосо.
Ц.Г.Шагжинай намтар ба зохёохы зам. “Будамшуу” зохёолой гол удха.

8 анги

<p>Арадай аман зохёолой уран найханай заншал Аман зохёолой заншалые литературада хэрэглэлгэ. Мифүүд. Домогууд. Дуунууд. Онһон ба хошоо үгэнүүд. Үрээлнүүд. Таабаринууд. Юртэмсын гурбалжан, дүрбэлжэн.Буряд арадай аман зохёолнууд.</p>
<p>Үльгэрнүүд. Абай - Гэсэр хүбүүн</p>
<p>Буряд арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд ба тэдэнэй уран найханай заншалнууд Монголой нюуса тобшо. Замай тэмдэглэлнүүд. Дамба – Даржаа Заяев; Б.Барадин Будда Рабданов. Худалдаа наймаан, түбэд эхэнэрнүүд</p>
<p>Буддын шажанай зохёолнууд ба тэдэнэй заншалнууд- Буддын шажанай зохёолнууд. Дугаров Э.Ч. Будда Шакьямуниин зохёолнууд.</p>
<p>XX зуун жэлэй эхинэй буряд литература ба тэрэнэй заншалнууд Буряд арадаа гэгээрүүлэгшэд. Ч-Л. Базарон. «Харташан» зүжэг. Д-Р. Намжилов «Буряд аршааншаддай байдал».</p>
<p>Б.Б.Барадин «Сэнгэ баабай». Б.Барадин Шүлэг «Буряд –монголой уг гарбалай домог».</p>
<p>Поэт-реформатор Поэт – реформатор Д.Дашинимаев. Шүлэгүүд «Тоёон», «Туг».</p>
<p>Романтическа ёһо заншалай нүлөөн. С. Туяа творческо зам. Ч.Ц.Цыдендамбаев поэт-лирик. Д-Д. Ж.Мункоев «Талада гарабаб»поэмэ.</p>
<p>Реалистическэ ёһо заншалые буряд литературада хэрэглэлэгэ.Ц.Дондубон «Хиртэһэн һара</p>
<p>К.Ш.Цыденов «Хээрэ» хөөрөөн</p>
<p>. Ц.Р.Галанов «Эсэгын хүбүүн».</p>
<p>Ц.Ц.Дондогой - журналист, публицист «Эхэ тухай поэмэ».</p>
<p>Буряд Сонет М.Ж.Самбуев «Аласай замда юрөөнэм</p>
<p>Л.Д.Тапхаев поэт-лирик. Поэмэ «Угай түүхэ». Булгад, эхирэд, хори, хонгоодор буряадуудай уг гарбал, хүр хүлдэ.</p>
<p>А.Г-Н. Лыгденов «Үншэн». А.Г-Н. Лыгденов «Нюдэнэй аршаан» хөөрөөн</p>
<p>Буряд литературада арадай аман зохёолой үзүүлһэн нүлөөн.Д..Н.Сультимов Амиды зула» зүжэг.</p>

## 9 анги

Уран зохёол – үгын уран найхан
18 – 19 зуун жэлнүүдэй буряад арадай бэшэмэл зохёолнууд. “Тобчи домуг” гэжэ бэшэмэл зохёол тухай. Буряад арад зоние гэгээрүүлхэ ажаябуулга. Александр Игумнов болон бусад гэгээрүүлэгшэд тухай.
М.Сарьдаг “Саянам”, “Саяандаа”
Д. Дашанимаевай зохёохы зам тухай. “Тоёон” шүлэг тухай.
Ц.Галсанов «Табан таанараа магтанам»«Хэнгэргэ»
Д.Батожабай. “Багшашни хэн бэ?” туужатай танилсалга.
М. Самбуев “Минии таабай”, “Һайн даа, Урбаан таабай” шүлэгүүд
Н. Дамдинов Декабристын бэһэлиг шүлэглэмэл драма. бүлэгүүд
Ц. Галанов. «Саран хүхы” туужа
Ч.Р Намжилов. “Арбан табанай һарын толондо...” гэнэн статьятай танилсалга.
Ш.Нимбуев “Эхын юрөөл”
Ц.Д.Хамаев «Ута намарай сэсэг»
Б. Ябжанов “Эхэ шоно”
Д.Д.Мункоевой намтар, зохёохы зам. “Эхэ тухай дуун”
Уянгата – үргэлжэлһэн зохёол
М.Осодоев “Ууган хүбүүн” . М.Осодоев тухай.
Б.Шойдоковой намтар. “Дайсанай ара талада” романай хэһэгүүд
Д. Эрдынеевэй намтар ба зохёохы зам. “Хазаар хара һахал”

Календарно-тематическа түсэблэлгэ, 5 анги			
Нара үдэр		Хэшээлэй сэдэб	Ажаябуулгын түхэлнүүд
түсэб			
		Литература – уран үгын искусство	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Толи сооһоо удхыень абаад бэшэхэ. Хүсэнэгтэ уран бүтээлнүүд юугээр хэгдэдэг бэ-бэшэхэ. Схемээр ажал /а/д/
		Фольклор тухай ойлгосо. Тоолуурнууд. Нааданууд	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Тест, уншалга. Тоолуурнуудые уншаха, наадануудые наадаха. Сээжэлдэхэ. (нурагшын үзэмжөөр)
		Сэсэ буляалдаан тухай	Хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно. Таблицаар ажал- фольклор литература хоёрой илгаа. Сэсэ буляалдаан – ролёор уншалга. Сэсэ буляалдаа зохёохо. Даабари стр. 10 /Аж/д/
		Жороо үгэнүүд тухай	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Жороо үгэнүүдые уншаха, таблицаар ажал, ажалай дэбтэрэй даабаринуудые дүүргэхэ. Жороо үгэнүүдые сээжэлдэхэ стр. 11 (нурагшын үзэмжөөр).
		Таабаринууд тухай	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Таабаринуудые уншаха, тааха, зохёохо, таблицаар ажал, ажалай дэбтэрэй даабаринуудые дүүргэхэ. Кроссворд стр. 25 аж.д. Тест 6 стр. 24 аж.д
		Онһон ба хошоо үгэнүүд	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Онһон ба хошоо үгэнүүдые уншаха, тайлбарилха, ребусуудые тааха. Таблицаар ажал, ажалай дэбтэрэй даабаринуудые дүүргэхэ. Бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно.Тест -стр. 26-27 аж.д 16 нюур даабари
		Арадай онтохон “Сэсэн хүүхэн”	Иимэ даабаринуудые дүүргэжэ шадаха гүб гэжэ бодомжолхо. Хэшээл- практикum- онтохонтой танилсаха.уншалга. удха тайлбарилга . ?2,3 н. 38
		“Сэсэн хүүхэн” онтохоной удха, сюжет	Буряд хэлэнэйнгээ уян нугархай байһыень ойлгуулха.Онтохоной удха дээрэ ажал. Тест (30 нюур)11 дэхи даабари (32 нюур)
		“Үнэгэн, буга. Хирээ гурбан”	Буряд сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээл. Би бурядби гһэн омогорхол түрүүлхэ.Уншалга. Зохёолоор ажал, когнитивна картаар хүдэлмэри. ? 2,3,4 нюур 40

		“Зол Шор хоёр”	Онтохоной хургаал заабари дээрэ хүмүүжүүлхэ. Уншалга, хөөрэлгэ, ажалай дэбтэрээр ажал, зураг зураха. (34-35)? 3,4 н. 44
		X\X«Онтохонууд гоё даа!	Буряд сэдхэлтэйгээр хүмүүжэхэ хэшээл. Би бурядби гэнэн омогорхол түрүүлхэ.Зохёолоор ажал, когнитивна картаар хүдэлмэри. Ажалай дэбтэрээр даабаринууд (33 –дахи нюур) Филворд тааха –стр. 22 –аж.д.
		X\X Онтохо зохёолго	Онтохонуудай сэдэб, хэлэн,байгуулга Онтохо зохёолго
		Буряд арадай онтохошод.	Онтохоной хургаал заабари дээрэ хүмүүжүүлхэ. Ажалай дэбтэрээр ажал (нюур 36). Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжлэл. Даабари 8 нюур 36.
		Буддын шажанай зохёолнууд	Текстын удха дээрэ буянтай, нүгэлтэй хэрэгүүд тухай бодомжолхо«Юртэмсын заршам» зохёолоор ажал
		Буддын шажанай хургаал заабари	«Хоёр толгойтой бүргэд» уншаха стр. 51«Үлзыгэ найман тэмдэг» олохо, удхыень тайлбарилха. Тест стр. 39 (ажалай дэбтэр)
		Ш. Нимбуев. “Тархайн хүбүүн Зархай”	Хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно Тест уншаха, хөөрэхэ
		Ш. Нимбуев. “Тархайн хүбүүн Зархай”	Зурагаар ажал. Зохёолой удхаар зураг зураха. Зохёол шүүмжлэхэ.
		Зохёолой сюжет ба композиции.	Тест –стр. 40 аж.д.Удхыень хөөрэхэ.
		Классхаа гадуур. Литературна наадан.	Урид уншаһан зохёолнуудай удха тайлбарилхадаа, һайн муу гээшын илгаруулха. Багахан зохёолго /стр. 43 аж.д/ Зохёолгын тобшолол гаргаха
		Б-Б. Намсарайн “Алтаргана”	Зохёол уншаад, юу мэдэхэ болообиб гэжэ бодомжолхо. Зохёол уншаха, хөөрэхэ. Алтаргана тухай дуу шагнаха. Алтаргана зураха (стр. 46)
		Зохёолой анализ.	Уран гоеор хөөрэлгэ, ажалай дэбтэрээр ажал. Даабари 1-8 (45-46 нюурнууд
		Уран бүтээлэй хэшээл.	Удхыень хөөрэхээ бэлдэхэ. ? 4 н. 74 (ном)
		Х. Намсараев “Үри нэхэбэри”	Зохёол уншаад, юу мэдэхэ болообиб гэжэ бодомжолхо Удхыень хөөрэхээ бэлдэхэ
		Зохёолой байгуулга	Зохёол уншаха, хөөрэхэ. Хүсэнгөөр ажал хэхэ. (47 нюур, ажалай дэбтэр.). Тестовэ даабари дүүргэхэ. (разд материал).
		Шалгалтын ажал. . Уран бүтээлэй хэшээл.	Тестовэ даабари (ажалай дэбтэрэй 48-дахи нюур).
		Д. Сультимов “Өөрыгөө хэхээбэ”	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Уншаха. Ажалай дэбтэрээр ажал хэхэ (Стр. 49-50) .
		Д. Сультимов “Өөрыгөө хэхээбэ”	Зохёолой түгэхэл бэшэхэ (стр. 50 аж.д.)



		Ц. Номтоев «Хилээмэн»	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда ажал, хилээмэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Уншалга (1 бүлэг)
		Ц. Номтоев «Хилээмэн»	Асуудалнуудта харюу- стр. 90 -1-3«Хилээмэн» рассказай гол удхаЗохёохы проект «Хилээмэн» бүлэг уншаха-стр.90-93
		Ц. Номтоев «Хилээмэн»	Таряан ажалтай зоной хилээмэндэ хандаһан мэтэ би хандана гүб гэжэ бодомжолхо. 3-дахи бүлэг уншаха. Эпизод дээрэ ажал. 3-дахи бүлэг уншалга.
		Ц. Номтоев «Хилээмэн»	Хөөрөөнэй удхаар хөөрэлдөөн. Рассказай гол геройн шанар зурагаар харуулха – схемэ 1-стр. 51 аж.д Проект “Хилээмэн нагин”
		Х\Х Зохёолго«Хилээмэн нагин»	Зохёолго«Хилээмэн нагин» Зохёолгын оролто, гол хуби бэшэхэ
		Шалгалтын ажал	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно Тест. Манай нютагай таряан ажалай түрүүшүүл тухай хөөрэлдөөн
		Ц-Б. Бадмаев «Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалга» туужа	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда буряад ёһо заншалаа сахилга ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Уншалга 1-5 дэхи бүлэгүүд. Айлшанаа угталга – ямар бэ- текстээр анализ
		Ц-Б. Бадмаев «Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалга» туужа	Һүүер бэлдэһэн эденэй зүйл хүсэнэгтэ, схемээр ажал дүүргэхэ (Стр. 53 аж.д)
		Ц-Б. Бадмаев «Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалга» туужа	Һэеы гэр. Агууехэ бүхэ барилдаан” 1-дэхи даабари (аж.д. 53-дахи нюур) Һэеы гэрэй хубинууды нэрлэхэ – стр. 54 аж.д
		Ц-Б. Бадмаев «Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалга» туужа	Шагай наадан, хударга тухай проектнүүд. Наадаха. Кроссворд (аж.д. 55-дахи нюур)
		Ц-Б. Бадмаев «Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалга» туужа	Холын айлшанай аялдар хайн зан. Тест – шалгалта. Зурагаар ажал - стр. 56 Схемэ – стр. 58- аж.д. Даабари - Моридой зүһе оршуулха (разд материал
		Ц-Б. Бадмаев «Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалга» туужа	Уран гоёор хөөрэлгэдэ бэлэдхэл. Зохёолой удхаар түсэб табиха.Зохёолой удхаар 2 -2 асуудал зохёохо Схемээр ажал дүүргэхэ. Тестын даабаринууды дүүргэхэ 1 56-дахи нюур (аж.д.)
		Буряад арадай хайн хайхан ёһо гуримууд	Туужа соо харуулагдаһан буряад ёһо заншалнууд Зохёолой удха бүхыдэнь дабтаха., хөөрэхэ
		Зурагаар хүдэлмэри	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно.

			Зурагаар хүдэлмэри
		Ч.Цыдендамбаев «Ургыхан» /шүлэг/	Шүлэглэмэл зохёолнуудыг уншаха, темээр илгана. Схемээр ажал (стр.60). Зурагаар ажал «Хабарай дуун» сээжэлдэхэ
		Ч.Цыдендамбаев «Сэсэгхэн» шүлэг	Ирагуу шүлэгэй жанр тухай ойлгосо Асуудалнуудта харюу – номой 148-дахи нюур) Уран гоёор уншалга.
		Ч. Цыдендамбаев “Сэсэгхэн” шүлэг	Һануулга хэрэглэн, шүлэгэй анализ хэхэ. Сээжэлдэхэ (номой 151-152-дахи нюурнууд)
		Ц. Зарбуев «Буряад орон» шүлэг	Буряад сэдхэлтэйгээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би буряадби гэжэ омогорхол түрүүлхэ. Уран гоёор уншалга. Сээжэлдэхэ (номой 153 –дахи нюур0
		А. Жамбалон «Талын хүнби»	Буряад сэдхэлтэйгээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би буряадби гэжэ омогорхол түрүүлхэ. Уран гоёор уншалга.
		Г.Чимитов «Эрэ тахья»	«Эрэ тахья» басни уншаад, эхэ эсэгэдээ ямараар хандана гэшэбиб гэжэ бодомжолхо. «Эрэ тахья» баснин удха болон уран аргууд дээрэ ажал хэхэ. Ажалай дэбтэрээр ажал дүүргэхэ (65-66 –дахи нюурнууд).
		Г.Чимитов «Эрэ тахья»	Бардам, тэнэг зан абаритай зон тухай бодомжолхо.«Эрэ тахья» баснин уншаха, удха дээрэ ажал хэхэ. Стр.136 уншаха. Асуудал 1,2 номой 159 нюур
		Класһаа гадуур уншалгын хэшээл. Баснинууд	Таблицада аллегорин удха, гол геройнуудай характеристикэ үгэһэн үгэнүүд, баснин хургаал, тобшолол гаргаха.
		Класһаа гадуур уншалгын хэшээл. Баснинууд	Таблицада аллегорин удха, гол геройнуудай характеристикэ үгэһэн үгэнүүд, баснин хургаал, тобшолол гаргаха.
		Х\ХЗохёохы ажал	Зохёохы ажал
		Бурядай тала жэлэй дүрбэн сагта	Уран аргуудыг олохо. Шүлэгэй анализ хэхэ. “Буряад хүнби” гэһэн сэдэбээр нарыруулга зохёохо. Байгаалида ямараар ханданабиб гэжэ бодомжолхо.
		Класһаа гадуур үгтэһэн шүлэгүүд	Ажалай дэбтэрээр шүүмжэлгын даабаринуудыг дүүргэхэ (60-61-дэхи нюурнууд) Шүлэг зохёожо туршаха.Г. Дашабыловой “Алирһан” шүлэг соо уран аргууд
		Зүжэглэмэл зохёолнуудай шэнжэ	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно
		М. Батоин «Шэдитэ тулам»	Асуудалнуудта харюу- стр. 68 аж.д Ролёор уншалга. Диалог, монологой жэшээ олохо. Хуряамжалха (номой 160-161-дэхи нюурнууд)
		М. Батоин «Шэдитэ тулам»	Ролёор уншалга, Үйлын эршэдэлгэ тухай. Инсценировка хэжэ туршаха. Үйлэдэгшэ нюурнуудай абари зан элирүүлхэ
		М. Батоин «Шэдитэ тулам»	Хайшан гээд тулюур, ядуу зондо туһалжа боломоор бэ гэжэ бодомжолхо Ажалай дэбтэрэй 67-дохи нюурта даабаринууд.

		М. Батоин «Шэдитэ тулам»	Проект бэлүүлгэ.
		КГУ Н.Балдано «Сэсэн Максар»	
		Х\Х Зохёолго “Хэншье юуншье мартагдахагүй”	Зохёолго бэшэхэ
		Жэл соо үзэһэнөө дабталга (үргэлжэрһэн зохёолнууд )	5-дахи класста юу ойлгоһоноо, тиин хэды зэргын мэдэсын эзэн болонобиб гэжэ бодомжолхо. Зохёолнуудай удха дээрэ ажал. Гол геройнууд тухай хөөрэлдөөн. Уншалан зохёолоор 2-2 асуудал зохёохо.
		Жэл соо үзэһэнөө дабталга (үргэлжэрһэн зохёолнууд )	Намда найшаагдаһан зохёол (зохёолго)
		Жэл соо үзэһэнөө дабталга (шүлэглэмэл зохёолнууд )	5-дахи класста юу ойлгоһоноо, тиин хэды зэргын мэдэсын эзэн болонобиб гэжэ бодомжолхо. Шүлэгүүдэй шүүмжэлэл, уран аргуудые һануулан дабтах. Тестын даабаринуудые дүүргэхэ (разд.материал)
		Жэл соо үзэһэнөө дабталга (шүлэглэмэл зохёолнууд )	Шүлэг сээжэлдэхэ (һурагшын үзэмжөөр Минии дуратай шүлэг (анализ)
		Шалгалтын ажал. Тэрэнэй анализ.	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Тест (ажалай дэбтэрэй 69-70-дахи нюур)

<b>Календарно-тематическа түсэблэлгэ, 6 анги</b>			
<b>Һара,үдэр</b>		<b>Хэшээлэй сэдэб</b>	<b>Ажаябуулгын түхэлнүүд</b>
<b>түсэб</b>	<b>факт</b>		
05.09		Уран зохёол - үгын искусство	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Ойлгосо һайтайгаар уншалга. Конспект бэшэлгэ. Таблицаар хүдэлмэри (11 н.).Сасуулга – 4 нюур -12
08.09		Онһон үгэнүүд ба хошоо	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Зурагаар ажал. Онһон үгэнүүдые хүсэд болгожо бэшэхэ.

		үгэнүүд тухай мэдэсэ	
12.09		Таабаринууд тухай	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно (аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ). Таблицаар ажал. Зурагаар таабариин тайлбари харилсуулха Таабаринуудые уншаха, тааха, зохёохо. Кроссворд тааха .
15.09		Буряд арадай аман зохёолой ёһо гуримай поэзи	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Асуудалнуудта харюу үгэхэ.
19.09		Тоонто тайха, милаан, тухай	түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Тоонто тайха ёһолол тухай. Милаанай ёһо гуримууд. Милаанай зорилго ямар бэ?
22.09		Домог-үльгэр тухай ойлгосо	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ). Уншаха. Асуудалнуудта харюу.
26.09		Арадай аман зохёол. «Аламжа Мэргэн» үльгэр	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Арадай аман зохёол тухай ойлгосо. конспект бэшэхэ. (21-26 н. ) Таблицаар хүдэлмэри (29-30 н.), 1-2 бүлэгүүдые уншаха, асуудалнуудта харюусаха.
29.09		Арадай аман зохёол. «Аламжа Мэргэн» үльгэр	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ). Зохёол дээрэ хүдэлмэри. Нурагшадай бээ даагаад хүдэлэлгэ
03.10		«Аламжа Мэргэн» үльгэрһөө хэлэгүүд	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ).Зохёол дээрэ хүдэлмэри. Нурагшадай бээ даагаад хүдэлэлгэ.
06.10		«Аламжа Мэргэн» Үльгэрэй удха, уран аргууд	Үльгэр соохи фантастическэ найруулгануудай удха шанар Наадануудые наадахадаа, гүнзэгы удхатай  байһыень, бүлэг бүлэгөөр наададаг байһыень элирүүлхэ Бэхижүүлгын хүдэлмэри. Шалгалтын тест дүүргэхэ.
10.10		«Аламжа Мэргэн – эрэлхэг зоригтой баатар» найруулга	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Зохёолой удхаар тест - шалгалта «Аламжа Мэргэн –эрэлхэг зоригтой баатар» гэхэн темэдэ найруулга бэшэхэ, тэрэнэй анализ.

13.10		“Оюун түлхюур” Хургаалай зохёолнууд тухай	Ямар заабаринууд бэ? Зохёол уншаха. Гол бодол, идей элирүүлхэ. Таблицаар ажал.
17.10 20.10		Сажа Бандида Гунгаажалцан (1182-1251)	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Үгтэһэн зохёолнуудые уранаар уншаха, хургаал заабаринуудые дэбтэртээ бэшэхэ, хадуужа абаха. «Шэдитэ хүүр», «Хэнтэг үбгэн ба гэнэн хүгшэн». «Арсалан харлаг хоёр».«Арсалан харлаг хоёр».
24.10		Ринчен Номтоев “Аршаанай дуһал	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно «Үргэлэй ямаан», «Һарьһан эрбээхэй».
27.10		“Аршаанай дуһал”гэһэн тайлбари зохёол тухай	Буряад сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би буряадби гэһэн омогорхол омогорхол түрүүлхэ.«Бэлиг-үүн толи» зохёолһоо хэһэгүүдые уранаар уншаха. 116 нюурта 4 асуудалда бэшэмэл харюу үгэхэ. Энэ зохёол мүнөөшье гүнзэги удхатай Творческо хүдэлмэри
31.10		“Аршаанай дуһал”гэһэн тайлбари зохёол тухай	Буряад сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би буряадби гэһэн омогорхол омогорхол түрүүлхэ. Инсценировкадо бэлдэхэ. Түсэб зохёохо.
10.11		Буддын шажанай уран зохёол тухай . ойлгосо. ”Шэдитэ хүүр”	Буряад сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би буряадби гэһэн омогорхол омогорхол түрүүлхэ. Зохёолнуудые уншаха, шүүлбэри хэхэ.
14.11		”Шэдитэ хүүр”	Үгтэһэн зохёолнуудые уранаар уншаха, хургаал заабаринуудые дэбтэртээ бэшэхэ, хадуужа абаха. «Шэдитэ хүүр», «Хэнтэг үбгэн ба гэнэн хүгшэн». «Арсалан харлаг хоёр
17.11		”Шэдитэ хүүр”	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно.
21.11		”Шэдитэ хүүр”	Шүүмжэлэл. Асуудалда харюусалга. Түсэб табиха
24.11 28.11		Творческо практикум.	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Жэшээ болгон хоёр онтохон абахадаа, юугээрээ адлиб, юугээрээ ондооб гэжэ тусхай элидхэл бэлдэхэ.
01.12		Уянгата зохёол тухай ойлгосо Пейзажна уянга	Пейзаж тухай ойлгосо. Уянгата зохёол тухай ойлгосо. Номоор ажал. Зураг ба шүлэгэй удха зэргэсүүлгэ
05.12		Хэлэнэй уран арганууд	Хэлэнэй уран аргануудые мэдэсэ ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Уран арганууд гэһэн хусэнэг зохёохо
08.12		В. Петонов «Минии Росси»	Д.Жалсараев “Эхэ тухай дуун” , В. Петонов «Минии Росси»
12.12		Б.Абидуев “Сонхоор малайһан һара”	Текстын удха дээрэ хүнэй ажамидал тухай бодомжолхо. Шүлэгүүдые уран гоёор уншаха. Зохёолой уран арганууд , шүүмжэлэл.
15.12		Д.З. Жалсараев “Эхэ тухай дуун”	Шүлэг уран гоёор уншалга.Сээжээр уншалга. Уран аргануудые олохо.

19.12		Шүлэгэй шүүмжэлэл	Шүлэгэй шүүмжэлэл
22.12		Х/х Уран үгын хэшээл	Уран гоёор уншалга. Зураг зураха
12.01		Ц-Д. Дамдинжапов «Юрын буриад эхэ». I бүлэг.	Эхэ тухайгаа бодомжолго Үргэлжэлхэн зохёол тухай. Хөөрөөн тухай ойлгосо.
16.01		«Юрын буриад эхэ». II - III бүлэгүүд	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда эхэ ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Асуудалнуудта харюу үгэхэ. Шүүмжэлэл хэхэ, уншаха, хөөрэхэ.
19.01		Творческо практикум. Зурагаар хүдэлмэри	Эхэ тухай, геройн түхэл шарай зураглан хөөржэ хургаха. хурагшадай дадал шадабари шалгалта В.гочар “Һаалишанай дүрэ” ба “Юрын буриад эхэ” зэргэсүүлхэ, зохёолго бэшэхэ
22.01		С.С. Цырендоржиев “Шобоодой” (хөөрөөн)	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Уншаха, шүүмжэлхэ.
26.01		Зохёолой сэдэб, гол бодол	Эдир наһандаа баатаршалга гаргаһан Шобоодой тухай. Зохёолой сэдэб, гол бодол элирүүлхэ.
30.01		Л.Д. Тапхаев “Фермын үхибүүд” (хөөрөөн)	сэгнэлтэ үгэхэ, уншаһан хэхэг (бүлэг) тухай һанамжаяа бэшэжэ хураха. 1. Үзэжэ байһан зохоолой шухала үйлэнүүдые (эпизодые) бэшэ үйлэнүүдһэнь илгахэ. 2. Уран гоёор уншалга, зүбөөр, ходорхойгоор уншаха.
02.02		Ц.Р.Галанов «Хүгжэм» (хөөрөөн)	Уран гоёор уншалга, зүбөөр, тодорхойгоор уншаха. Түсэб зохёохо.
06.02		Ц.Р.Галанов «Хүгжэм» (хөөрөөн)	Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл. Асуудалнуудта харюусаха
09.02		Х\Х Эжын һайхан сэдхэл	Эжын һайхан сэдхэл тухай бодомжолго зохёолго бэшэхэ
13.02		Ч.Цыдендамбаев «Шэнэ байшан» (хөөрөөн) 1-2 бүлэгүүд	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Ролик хараха, сэдэб гаргаха Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.
16.02		Ч.Цыдендамбаев «Шэнэ байшан» (хөөрөөн) 3-4 бүлэгүүд	Уншаха, дүтэрхы хүүрэхэ
20.02		Ч.Цыдендамбаев «Шэнэ байшан» (хөөрөөн) 5-7 бүлэгүүд	Хамтын ажал хүсэтэй” хөөрөөнэй удхаар баримталха. Уншалга, удхаар хөөрөөлдөөн. Кроссворд зохёолго
27.02		Зохёолой удхаар шалгалтын ажал	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Шалгалтын даабари дүүргэхэ.

02.03		Ч.Цыдендамбаев «Талын аадар» (хөөрөөн)	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно.
06.03		Зохёолой удха ба байгуулга.	хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Удхадань дүтэрхыгөөр хөөрөжэ хургаха Зохёолой герой тухай хөөрөжэ хургаха
09.03		Ж.Балданжабон “Алханын нюусанууд” (туужаһаа хэһэгүүд)	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда хани нүхэр ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.
13.03		“Байгаалин таабари”	Хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно. Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.
16.03		“Үүдэн сүмын дэргэдэ”,	Ерээдүй тухайгаа бодомжолго Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.
20.03		“Алханын орой өөдэ”	Тоонто нютагтаа би ямараар ханданабиб гэжэ бодомжолхо. Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.
30.03		“Хододоо сугтаа!”	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.
03.04		Шалгалтын ажал	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Тестовэ даабари дүүргэхэ.
06.04		Ц. Н. Номтоев «Эдэбхи». Туужа. (I – II бүлэгүүд).	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Конспект бэшэхэ. Бүлэгүүдые уншаха. 3 асуудалда хөөрөлдөө эмхидхэхэ (57 н.).
10.04		Ц. Н. Номтоев «Эдэбхи». Туужа. (III – IV бүлэгүүд).	Хизаар ороноо шэнжэллгэ гүнзэгы удхатай байһыень элирүүлхэ Ойн ангууд тухай хөөрөө бэлдэхэ. Ангуудай буряад нэрэ мэдэхэ болохо.
13.04		Ц. Н. Номтоев «Эдэбхи». Туужа. (V – VI бүлэгүүд).	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл нютаг ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Энэ зохёолоор автор юун гэжэ хэлэхээ һанааб? Һанамжаяа бэшэхэ.
17.04		Хизаар ороноо шэнжэлгын талаар	Буряад хэлэнэйнгээ уян нугархай байһыень ойлгуулха. Багшын үзэмжөөр. Творческо хүдэлмэри.
20.04		Түрэл байгаалия хамгалая!	Түсхэл Түрэл байгаалия хамгалая!
24.04		Г. Х. Базаржапова- Дашеева «Зунай үдэшэ», «Нара хүлээнэб».	Буряад сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би буряадби гэомогорхол түрүүлхэ. Аман үгөөрөө зураглан хөөрэхэ. Уран үгын аргуудые олохо.
		Г. Х. Базаржапова- Дашеева ««Нара хүлээнэб».	Уран гоёор уншаха. «Нара хүлээнэб». Шүлэгэй удхаар хөөрөлдөөн

27.04		Басни тухай ойлгосо. Бато Базарон «Эрдэмтэ эрбээхэй».	Буряад сэдхэлтэйгээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Басни уншаад, герой ябадал муу гэхэн мэдэрэл түрүүлхэ. Басни тухай ойлгосо уншаха. Конспект бэшэхэ. Басни ямар хургаал заабари үгэнэб? Тобшолол хэхэ.
04.05		Э.Манзаров «Золдоо хатархан зомгоон»	Хомхой хобдог зан абари гээшэ нүгэл гэжэ ойлгуулха. Хүниие, амитаниие хайрлаха тухай бодомжолхо. Баснин юрэнхы удхыень хэлэхэ. Хөөрэлдөө-дискусси хээд, тобшолол гаргаха.
08.05		Лиро-эпическэ зохёол. Баллада тухай ойлгосо.	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Лиро-эпическэ зохёолнуудые уншаха. Шалгалтын уншалга.
11.05		Ц-Д. Дондогой «Гэр тухай баллада».	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Уран зохёолшын намтар уншаад, конспект бэшэхэ. Ёһотой баллада гэжэ баталха.
15.05		М.Батоин “Хүхэ зүһэтэй үнэгэн”	Ямар хургаал абаабга? Уншаха, хөөрэхэ, шүүмжэлхэ.
18.05		М.Батоин “Хүхэ зүһэтэй үнэгэн”	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно.Сэдэб, гол бодол элирүүлхэ.
22.05		М.Батоин “Хүхэ зүһэтэй үнэгэн”	Р.Номтоевой “Хүхэ зүһэтэй үнэгэн” М.Батоинай “Хүхэ зүһэтэй үнэгэн” хоёрые зэргэсүүлхэ.
25.05		Шалгалтын ажал	Юу ойлгоһоноо шүүмжэлхэ. Шалгалтын ажал дүүргэхэ.
29.05		Шалгалтын ажалай анализ	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно.



<b>Календарно-тематическа түсэблэлгэ, 7 анги</b>			
<b>Нара, үдэр</b>		<b>Хэшээлэй темэ</b>	<b>Ажаябуулгын түхэлнүүд</b>
<b>Түсэб</b>	<b>Факт</b>		
02.09		Түүхэ домогууд	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Түсэб бэлдэхэ.уран гоёор хөөрэхэ. Хориин 11 эсэгэнэрэй нэрэнүүдые сээжэлдэхэ. Ньюур - 16
07.09		“Балжан хатан” гэхэн түүхэ домог	Буряд эхэнэрэй дшрэ тухай. Эхэнэрэй 9 эрдэни тухай. Уншалха, хөөрэхэ, удха тайлбарилха.
09.09		“Балжан хатан” гэхэн түүхэ домогой удхын ба уран найханай анализ	Сэгнэлтэ үгэхэ, уншаһан хэхэг (бүлэг) тухай нанамжаяа бэшэжэ һураха. “Балжан хатан” гэхэн түүхэ домогой удхын ба уран найханай анализ
14.09		“Бабжа Барас баатар” гэхэн домог тухай	Буряд сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би бурядби гэхэн омогорхол омогорхол түрүүлхэ. зохёолһоо хэхэгүүдые уранаар уншаха.
16.09		“Бабжа Барас баатар” гэхэн домог тухай	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Үльгэрэй удха элирүүлхэ. Асуудалнуудта харюусаха (20 н. 1-6 асууд.). Эпизод дээрэ хүдэлмэри.
21.09		Творческо практикум: Түрэл нютагайм домогууд	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно асуудалда бэшэмэл харюу үгэхэ. Домогууд мүнөөшье гүнзэгы удхатай... Творческо хүдэлмэри
23.09		Э.-Х.Галшиев – буряд арадайнгаа шэдигтэн	Хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно. Уншаха, удха дээрэ ажал үнгэргэхэ.
28.09		“Бэлиг-үүн толи”- шэдигтэ зүйл мэтэ	Хүмүүжүүлгын удха тайлбарилха. Удхаар зураг зураха. Нурагшын үзэмжөөр
30.09		Творческо практикум: Хамтадаа бидэ юунһээшье сухарихагүйбди	Хамтадаа бидэ юунһээшье сухарихагүйбди гэхэн бодол түрүүлхэ. Творческо практикум:
05.10		Буряд арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд	Аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо. зохёолнуудые уншаха.
07.10		Вандан Юмсуновой ажаябуулга, зохёолго.	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. зохёолнуудые уншаха.
12.10		Эрилтэй хаанай гэрээд үгэ. Долоон хорото хүбүүдэй дүрэнүүд	Геройнууд абари зангууд. Зохёолой шухала бодол дээрэ ажал. Үльгэрэй удха, байгуулгын онсо шэнжэ элирүүлхэ
14.10		Алтан Шаа Мүнгэн Шаа хоёрой хуби заяан	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно
19.10		Эрдэмтэ Соохор мориной,	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.

		тэнгэришүүлэй шэдитэ үүргэ	
21.10		“Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан” гэхэн үльгэрээр хэшээл-проект (түсэл)	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл
26.10		Н.Г. Дамдинов “Түрэл хэлэн, түрэн дайда”	“Түрэл хэлэн, түрэн дайда хоёроо хаанашье яба-бү марта гэхэн бодол түрүүлхэ. Уншалга, шүүмжэлэл
28.10		Д.А. Улзытуев “Буряад хэлэн”	Буряад хэлэн-түрэл хэлэн Уран гоёор уншаха. Зохёолой нэрэ тухай хөөрэлдэхэ. Уянгын гол нюур элирүүлхэ. Шүлэг соохи гүн ухаанай бодолнууд тухай шүүмжэлэн хэлсэхэ. Асуудалнуудта харюусаха.
09.11		Б.Батхуу “Аялгата найхан буряад хэлэмни”	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Уран гоёор уншаха. Шүлэгүүд соохи гол бодол элирүүлхэ. Шүлэг соо хэрэглэгдэнэн уран аргуудые олохо. Асуудалнуудта харюусаха. , шүлэг оршуулжа туршаха.
11.11		Х/Х Түрэл хэлэн тухай бодолнууд	Бодомжолго
16.11		Д.Ц.Дамбаев “Хүн тухай дуун”	Буряад Уласай байгаали тухай мэдээсэл, бодомжолго. Хоёр уянгата шүлэгүүдые зэргэсүүлхэ. Асуудалнуудта харюусаха. Д.Дамбаев– буряад уянгын зохиолой жэргэмэл гэхэн сэдэбтэ элидхэл бэлдэхэ. Шшүлэгэй хэнэг сээжэлдэхэ.
18.11		Г.Ц.Дашабылов «Талын хүн»	Тоонто нютагтаа би ямараар ханданабиб гэжэ бодомжолго. Творческо хүдэлмэри. Шүлэг зохиохо. Минии түрүүшын туршалганууд.
23.11		М.Ж. Самбуев “Минии таабай”	Аха зондо хүндэтэйгүүр хандаха гэхэн хүмүүжүүлгын асуудалнууд. Уран зохиолшын намтар уншаха.
25.11		Ц.-Д. Х.Хамаев “Худалшан”, “Мэхэшэн”	Ерээдүй тухайгаа бодомжолго Уран уншалга. һүүлшын мурнуудые сээжэлдэхэ. .
30.11		Шалгалтын ажал	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Тест – даабари дүүргэхэ
02.12		Литературна теори. Роман тухай ойлгосо	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Һанамжануудаараа хубаалдаха.
07.12		Ч. Цыдендамбаевай намтар ба зохиохы зам	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Уншалга. Онһон үгын

			удха тайлбарилга. Д. Банзаров – түрүүшын буряад эрдэмтэн.
09.12 14.12		Доржын хүршэнэр	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно уншалга, асуудалнууд ба даабаринууд.
16.12		Доржын бага наһан	Доржын дүрэ. Бүлэгэй удхаар асуудалнууды зохёохо. Уншаһан бүлэгөөр түсэб табиха.
21.12.		Доржын багшанар	Хүнэй наһанда багшын нүлөө тухай бодомжолго. Анализ, багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; - үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ болгохо. Доржын сэдхэлэй байдал зураглан харуулха. Ном сооһоо цитатанууды хэрэглэхэ.
23.12		Творческо практикум: Р.С. Мэрдыевэй “Доржобанзаровай портрет” гэнэн зурагаар текст – зураглал бэлдэлгэ	Зэргэсүүлгэ хэхэ. (таблица - бэшэмэл харюу) Зураг зураха даабари. Творческо ажал
11.01		Д.О. Батожабайн намтар ба зохёохы зам. “Шалхуу Рабданай хөөрөөнһөө” гэнэн зохёолой гол удха.	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Конспект бэшэхэ. Зохёол уншаха.
13.01		Рабданай гэртэхин, бага наһан	Бүлүүдэй удхаар хөөрэлдөөн. Асуудалда харюусалга. Дүтэрхы хөөрөөн.
18.01		Рабданай нүхэд ба тэдэнэй уршагта ябадалнууд	Словарна хүдэлмэри. Наманжануудаараа хубаалдаха. Хоёрдохи бүлэг уншаха. Асуудалнуудта харюусаха.
20.01		Колхозой ажабайдал үхибүүдэй хуби заяанда	Бүлүүдэй удхаар хөөрэлдөөн. Асуудалда харюусалга. Хуряангы хөөрөөн.
25.01		Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унаганһаа	Шалхуу Рабданай хуби заяанда анхаралаа хандуулха. Асуудалнуудта харюу.
27.01		Ц. Номтоев “Шагжын хула” “Наранай гараха зүг руу”	Конспект бэшэхэ. Зохёол уншаха. Асуудалнуудта харюусаха. Морин эрдэни тухай зохёол сооһоо оложо уншаха. Интернет сонин болон сэтгүүлһээ мэдээсэл олохо, хөөрэлдөө эмхидхэхэ. Хөөрөөн тухай ойлгосо.
01.02		“Бэрхэшээлтэ харгы”	Мориной бэрхэшээлтэ харгы. Схемэ зураха хөөрэхэ
03.02		“Түрэл хүрэгтөө”	Буряад сэдхэлтэйгээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Ямар хургаал заабари үгэнэб? Тобшолол хэхэ.
08.02		“Морин эрдэни” хэшээл-аяншалга	Амитаниие хайрлаха тухай бодомжолхо. Зохёолой юрэнхы удхыень хэлэхэ. Хөөрэлдөө-дискусси хээд, тобшолол гаргаха.
10.02		Б.Н. Ябжановай намтар ба зохёохы зам.	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (хэлэнэй

		“Хэрмэшэ” гэхэн зохёолой гол удха.	аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно). Дайнай үсын үхибүүдэй хүндэ хүшэр ажабайдал тухай хөөрэлдөө эмхидхэхэ. Асуудалнуудта харюусаха.
15.02		Хэрмэшин эзэд.	Буряад сэдхэлтэйгээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Уншаха. Хөөрэхэ, шүүмжэлхэ.
17.02		Дүрбэн хүлтэ нүхэрэй дүрэ	Амитаниие хайрлаха тухай бодомжолхо. Асуудалнуудта харюусаха. Геройнуудые зэргэсүүлхэ. Ном соо үгтэһэн бүлэгүүдэй удхаар түсэб зохёохо.
22.02		Творческо практикум: Солбон Ринчиновой “Хүлээлгэ” гэхэн зураг хэрэглэн, хүбүүнэй нэрэһээ эсэгэдэнь бэшэг бэшэхэ.	Текстын удха дээрэ буянтай, нүгэлтэй хэрэгүүд тухай бодомжолхо. Солбон Ринчиновэй «Хүлээлгэ» гэхэн зураг хэрэглэн, хүбүүнэй нэрэһээ эсэгэдэнь бэшэг бэшүүлхэ.
24.02		Ж.Т. Тумуновой намтар ба зохёохы зам. “Талын бүргэд” гэхэн зохёолой гол удха.	Буряад сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би буряадби геоомогорхол түрүүлхэ.
01.03		Ж.Т. Тумуновой намтар ба зохёохы зам. “Талын бүргэд” гэхэн зохёолой гол удха.	Хэһэг дүтэрхы хөөрэхэ. Түсэб зохёохо.Характеристикэ
03.03		“Дүлэтэ жэлнүүдэй дурасхаалда” ( Ц. Номтоевой “Шагжын хула”, Б.Ябжановой “хэрмэшэ”, Ж.Тумуновой “Талын бүргэд” гэхэн зохёолнуудай удхаар)	Буряад хэлэнэйнгээ уян нугархай байһыень ойлгуулха.
10.03 15.03		Түсэл “Дүрбэн хүлтэ нүхэр”	Дүрбэн хүлтэ нүхэр”түсэл бэлүлгэ.
17.03		Шалгалтын хүдэлмэри	Хөөрөөнүүдэй удхаар асуудалнууд Уншаһан зохёолоор 2-2 асуудал зохёохо.
29.03		Классһаа гадуур уншалга	Хөөрөөнүүдэй шүүмжэлэл
31.03		Литературна теори. Поэмэ тухай ойлгосо.	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно, хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно.
05.04		Н.Г. Дамдинов . “Талын дуун”	Аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо. Творческо практикум – Уянгата шүлэг зохёолго. Шүүмжэлэл
07.04		Хэлэгэ хүгжөөлгэ. Жаргал гээшэ юун бэ?	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно

			Уянгын зохёолнуудыг үзэхэнөө дабталга. Дүн гаргалга.
12.04		Творческо практикум: А.Т.Твардоскийн “Василий Тёркин” болон Н.Дамдиной “Талын дуун” хоёрыг зэргэсүүлгэ. Энэ хоёр авторнуудай онсо шэнжэ харуулалга.	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно) Асуудалнуудта харюусаха. Түсэб табиha. Зохёолго бэшэхэ.
14.04		Литературна теори. Хошон үгэ болон сатира тухай ойлгосо.	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Асуудалнуудта харюусаха. Түсэб зохёохо. Сатира тухай дүрим зохёохо.
19.04		Драматическа зохёол. Драма. Ц. Г. Шагжин «Будамшуу». 1-хи үйлэ.	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Драматическа зохёол ба уран зохёолшын намтар уншаха, конспект бэшэхэ. 1-хи үйлэ.
21.04		«Будамшуу».- шог зүжэглэмэл зохёол	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда хани нүхэр ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Адаг баян эрхим баян хоёрой илгаа ойлгохо. Хэһэг шэлээд, ролёор уншаха.
26.04		Ц. Г. Шагжин «Будамшуу».	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Будамшуугай гү, али Найдан үбгэнэй монолог сээжэлдэхэ.
28.04		Творческо практикум. Ц.Шагжинай бусад зохёолнуудынь.	Аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ тухай. Творческо хүдэлмэри. Тестовэ шалгалта . Зурагаар ажал. М.Г. елбоновой творчество тухай хөөрэлдөөн.
03.05		Үзэхэн зохёолнуудаар шалгалтын тест	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно
05.05		Класчаа гадуур уншалга	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Н.Дамдинов, С. Ангабаев, В.Аниүенко, Г.Ринчино, Д.Хобраков. шүлэгүүдыг уран гоёор уншалга.
10.05		Түсэл “Нютагаймнай уран зохёолшод”	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Н.Дамдинов, С. Ангабаев, В.Аниүенко, Г.Ринчино, Д.Хобраков тухай хөөрэлдөөн.
12.05 17.05		Жэл соо үзэхэнөө бүридхэл.  Һуралсалай жэлэй дүн гаргалга.	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Шалгалтын уншалга-хөөрэлгэ. Һуралсалай жэлэй дүн гаргалга. Дабталга Уншагшадтай конференци.
19.05 24.05		Шалгалтын ажал	Бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно. Шалгалтын хүдэлмэри. Тест.
26.05		Шалгалтын ажалай шүүмжэлэл	Буряад сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би буряадби гэжэ омогорхол түрүүлхэ. Жэл соо үзэхэнөө дабталга. Дүн гаргалга.

Календарно-тематическа түсэблэлгэ, 8 анги			
хара, үдэр		Хэшээлэй сэдэб	
түсэб	факт		
02.09		Литература- угын искусство	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Литературын хүгжэлтэ, уран найханай заншал юун бэ? асуудалнуудта харюу
07.09		Арадай аман зохёол тухай Аман зохёолой үүргэ тухай	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Конспект бэшэлгэ
09.09		Прозын жанр: мифүүд	Шүүмжэлэл. Онсо илгаа харуулжа, хөөрөжэ шадаха
14.09		Прозын жанр: домогууд	Шүүмжэлэл . Илгаруулжа шадаха. Удхыень хөөрэхэ
16.09		Прозын зохёолнуудай байгуулга, сюжет.	Шүүмжэлэл. Конспектээр хөөрөөн
21.09		Шүлэгэй жанрнууд тухай	Шүүмжэлэл. Номоор ажал
23.09		Зохёолнуудай онсо янзонууд	Шүүмжэлэл, Тезис бэшэлгэ.
28.09		Юртэмсын гурбалжан, дүрбэлжэн таабаринууд	Шүүмжэлэл, асуудалнуудаар хөөрөлдөөн
30.09		Зүжэгэй жанрнууд тухай	Номоор ажал.
05.10		Найруулга «ААЗ мүнөө сагта хэрэгтэй гү?»	ААЗ. тухай өөрын һанамжатай найруулга зохёолго, тестын даабаринууды дүүргэхэ
07.10		Үльгэрнүүд тухай ойлгосо Буряад арадай аман зохёолой эгээн ехэ жанр Үльгэршэд.	Үльгэр шүүмжэлхэ Үльгэр «Аламжа мэргэн» шагналга, сэгнэлтэ үгэхэ Элидхэлнууды шагналга
12.10		«Гэсэр» - буряад арадай эпос	Үльгэр дамжуулһан зон буряад соёл, литература ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Зурагуудаар ажал дүүргэхэ, хөөрэхэ.
14.10		Гэсэрэй газар дээрэ түрэлгэ	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно
19.10 21.10		Гэсэрэй баатаршалганууд	.Тайлбарилан уншалга Сээжээр уншалга Ролёо уншалга Асуудалнуудта харюу ба тобшолол
26.10		Үльгэрэй байгуулга, уран аргууд	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Шүүмжэлэл, конспект. Уран аргууд дээрэ ажаллаха.
28.10		Абай Гэсэрэй дүрэ тухай	«Гэсэр» шагнаха. Буряад хэлэнэйнгээ уян нугархай байһыень ойлгуулха Гол дүрэнүүдтэ, мүн Абай Гэсэртэ характеристикэ Сахаровскаягай зурагууд дээрэ хүдэлмэри Тест – даабари. Творческо практикус 1-5 стр. 116

9.11		Үльгэрэй гол удха тайлбарилга	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно (аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ). Асуудалнуудта харюусалга ?1-7 стр. 116
11.11		Үльгэрэй зүйлнүүд тухай	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Асуудалнуудта харюу, «Гэсэрэй» удха хуряангыгаар хөөрэхэ.
16.11		Зохёолго. Гэсэр – арайдай баатар	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Зохёолго бэшэхэ
18.11		Шалгалтын ажал	Аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо.Элидхэлнүүдые шагналгаТайлбарилан хэхэг уншалга. Тестовэ даабаои хэхэ.
23.11		Монголой нюуса тобшо	Хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно), хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно (аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ) Уншалга, бодомжолго, шүүмжэлэл.
25.11		Тэмүүжиндэ Чингис хаан соло олгогдоһониинь	Бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно. Бүхэдэлхэйн ЮНЕСКО Чингис хааниие юундэ мянган жэлэй хүн гэжэ нэрлэһые тайлбарилангаа тэрэнэй зам, хэрэгүүд тухай хөөрөө эмхидхэхэ.
30.11		Дэлхэйн табан «үнгэтэ» арадуудые нэгэдүүлгэ	Ш.-Н. Р. Цыденжаповай «Дэлхэйн табан «үнгэтэ» арадуудые нэгэдүүлгэ» гэхэн статьятай танилсуулха шүүмжэлэл. Чингис хаанай «Алтан хургаал». И.К. Калашниковай «Жестокий век» зохёол тухай.,
02.12		Д.-Д. Заяев «Замай тэмдэглэлнүүдһээ»	Хомхой хобдог зан абари гээшэ нүгэл гэжэ ойлгуулха. Эхэ эсэгын уялга тухай бодомжолхо. Текст тайлбарилан уншалга ба дүтэрхы хөөрөөн. Замай тэмдэглэл бэшэжэ туршаха.
07.12		Базар Барадин «Замай тэмдэглэлнүүдһээ»	Текстын удха дээрэ буянтай, нүгэлтэй хэрэгүүд тухай бодомжолхо. Текст тайлбарилан уншалга ба дүтэрхы хөөрөөн
09.12		Будда Рабданов «Худалдаа наймаан, түбэд эхэнэрнүүд»	Хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно. Текст тайлбарилан уншалга ба дүтэрхы хөөрөөн, асуудалда харюу. Аяншалгын проект зохёохо.
14.12		Буддын шажанай зохёолнууд.	Шүүмжэлэл.
16.12		Ч.Лх.Базарон «Хаарташан»	Зохёолой гол удха хөөрэхэ. Схемээр ажал
21.12		Д.-Р.Намжилон «Буряад аршаашадай байдал»	Шүлэгэй удха дээрэ ажал. Зураглалга. Асуудалнуудта харюусалга
23.12		Базар Барадинай зохёохы зам	Уран зохёолшын замаар асуудалнууд. Хөөрөө тайлбарилан уншалга

11.01		Б.Барадин «Сэнгэ баабай»	Буряад зоной байдал үргэнөөр харуулhaniинь.Портрет. Уншалга, хөөрэлдөөн.
13.01		Базар Барадин «Буряад-Монголой уг гарбалай домог»	Үлгын дуу шагнаха. Буряад хэлэнэйнгээ уян нугархай байһыень ойлгуулха Өөһэдөө ямар угтай байһанаа элирүүлхэ. Угайнгаа харбаалжан зураха. Хөөрэхэ.
18.01		Д.Дашинимаев-поэт – реформатор	Уран зохёолшын зам хөөрэхэ. Д.Дашинимаевай поэзидэ нүлөө.
20.01		Шүлэгүүдэй шүүмжэлэл	Шүлэгүүдэй шүүмжэлэл. Сээжээр уншалга.
25.01		Солбонэ Туяа	Багшын лекци бэшэгэШүлэгүүдые уран гоёор уншалга ба тайлбарилга,шүүмжэлэл. «Ангар» зохёолой зураглалнуудые (микро-темэ) элирүүлхэ.
27.01 01.02		Ч. Цыдендамбаев «Концерт» хөөрөөн	Хөөрөөнэй удхаар асуудалнуудта харюу. Хүгшэн зондо хандаса. Гурбан зөөлэн тухай
03.02		Д-Д.Ж.Мункоевой «Талада гарабаб» поэмэ	Тайлбарилан уншалга. Уран аргууд.
08.02		Зохёолой удха ба байгуулга.	Эхэ тухай нангин үгэнүүдые зохёохо шадаха.? 1-9 стр. 27 Эхэ эсэгийн уялга тухай бодомжолхо. тайлбарилан уран гоёор уншаха
10.02		Ц. Доной творческо зам	Тайлбарилан уран гоёор уншаха. Хронологическа хүсэнэг зохёохо ба хөөрэхэ
15.02		«Бурхан торхо хоёр» бүлэгэй анализ	Текстын удха дээрэ буянтай, нүгэлтэй хэрэгүүд тухай бодомжолхо. Нурагшадай аман хэлэлгэ хүгжөөлтын ажал ябуулха, ухаан бодолыень гүйлгүүлхэ
17.02		«Гармалгын үе» гэхэн бүлэгэй гүнзэги удха.	Хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно. тайлбарилан уран гоёор уншаха, шүүмжэлэл.
22.02		Раднын дүрэ Хамтын ба үмсын ажал тухай	Буряад сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би буряадби гээмогорхол түрүүлхэ. Хани барисаһанай, бэе бээдээ туһаламжын мэдэрэл, хүмүүжэл үргэдхэхэ
01.03		«Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо»	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно «Тэрэшни манай хүн гээшэ», «Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо» бүлэгүүдэй удха дээрэ ажал. Тест –шалгалта
03.03		Литературна теори. Туужын уран аргууд	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Хамтын ажалай дуршэл ойлгуулха, ухибуудэй хоорондохы нухэсэл.
10.03		«Хиртэхэн нараар» уран найханай фильм»	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Зохёолой хэлэнэй баялигые, угын искусствын дээдэ шанарые харуулха гэхэн тобшолол хэхэ.Творческо проект – фильм буулгаха.
15.03		Раднын дүрэ (зохёолго)	Бэшэмэл хүдэлмэри. Дүрын характеристикэ



17.03		К.Ш.Цыденов «Хээр» хөөрөөн	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрө байһые ойлгоно (аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ). зохёолой удха тайлбарилха; -Зохёолой удхаар түсэб табижа гаргаха
29.03		Эрэ хүнэй зосоо эмээлтэ морин	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрө байһые ойлгоно. Намсарайн ябадал тухай бодомжолго.
31.03		Ц.Р.Галанов «Эсэгийн хүбүүн»	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Түсэб табижа, удхынь гаргаха; 1-дэхи нюураар удхыень дамжуулха
05.04		Ц.Ц.Дондогой - журналист, публицист.	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно) 1-дэхи бүлэгэй удха, уран гоёор уншалга, анализ.
07.04 12.04		Эхын захиһан захяанууд	Бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно. Уран гоёор шүүмжэлхэ; Эхэ тухай материал бэлдэхэ. Шалгалтын ажал
14.04 19.04		Зохёолго «Эхэ - нангин үгэ»	Буряад сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би буряадби гэомогорхол түрүүлхэ. Эхэ тухай сэдэбээр зохёолго бэшэхэ; Эхын захяануудые түсэбөөр найруулха
21.04		М.Ж.Самбуев. «Сонедүүдэй гүрлөө»	Уран аргуудые олохо. Сонет илгаха. -юрөөлнүүдые зохёохо. Юрөөлнүүдые хэлэжэ, найн ябадал бэе бээдээ үрээхэ.
26.04		Сонедүүдэй байгуулга, уран аргууд	Ажабайдалдахургаал захяануудай аша туһа. Эхэ эсэгийн хургаал захяануудые нэрлэхэ. Ажабайдалдаа хэрэглэхэ. хургаал захяанууд хүн бүхэндэ хэрэгтэй
28.04		Л.Д.Тапхаев поэт-лирик.	Түрэл нютагай баялиг, гэр бүлэ, омог сэгнэхэ. Поэмэ «Угай түүхэ» уншаха.
03.05		Булгад, эхирэд, хори, хонгоодор буряадуудай уг гарбал, хүрһүлдэ	Уг гарбал, булгад, эхирэд, хори, хонгоодор буряадуудай бууса мэдэхэ болохо.
05.05		А.Г-Н. Лыгденов «Үншэн»	Эхэ хүндэ хандаса ямар байхаб? -фото зураг шэнжэлхэ, зураглаха.
10.05		А.Г-Н. Лыгденов «Нюдэнэй аршаан» хөөрөөн	Нютагайнгаа аршаантай газарнуудта бэээ наринаар абажа ябалга.
12.05		Аршаан булагтай нангин газарнууд	Нангин шүтөөнэй газарнуудаар бэээ абажа ябалга. Угсаата зоной заабари буклет хамгаалха.

17.05		«Хүгшэрхын далай...»	Эжы абын заабаринууд нангин. Нарин сэбэрээрбээ абажа ябалга Эжы абынгаа заабаринуудые хадуун абаха, ажабайдалдаа хэрэглжэ ябаха.
19.05 24.05		Д.Н.Сультимов «Амиды зула»зүжэг	Удха дээрэ ажал Түсэб табижа, зохёолой герой тухай хөөрэхэ; Асуудалнуудые бэлдэхэ;
26.05		Шалгалтын ажал	шалгалтын ажал дүүргэхэ. нанамжаяа хөөрөжэ шадаха, табигдаһан асуудалда дүүрэн харюу үгэжэ шадаха ёһотой.

**Календарна - тематическа түсэблэлгэ (9 класс)**

hapa, үдэр		Хэшээлэй темэ	
түсэб	факт		
02.09		Оролто хэшээл. Литература, тэрэнэй хүнэй сэдхэлэй байдалда оруулдаг үүргэ. Уран зохёол-үгын уран найхан.	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Оролто үгэ. Зохёогшо – Дүрэ- Уншагша. Литература тухай тобшо мэдээн. 9-дэхи класста мэдэсэ ба шадабариды табигдаха шухала эрилтэнүүд тухай. Уянгата болон уянгата –үргэлжэлһэн зохёол
03.09		XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй буряад арадай бэшэмэл зохёолнууд.	Литературын хүгжэлтэ, уран найханай заншал юун бэ? Асуудалнуудта харюу (стр. 11)
09.09		Буряад арад зониие гэгээрүүлхэ ажаябуулга	Тобчи домуг” гэжэ бэшэмэл зохёол тухай. Буряад арад зониие гэгээрүүлхэ ажаябуулга. Александр Игумнов болон бусад гэгээрүүлэгшэд тухай.
10.09		Уянгата болон уянгата – үргэлжэлһэн зохёол	Уянгата болон уянгата –үргэлжэлһэн зохёол: Б. Абидуевай «Самолёт» гэнэн поэмэ уншаад, уянгата –үргэлжэлһэн талыень олохо.
16.09		Мүнхэ Сарьдагай «Саяандаа» гэнэн шүлэг.	Уянгата болон уянгата –үргэлжэлһэн зохёол. Мүнхэ Сарьдагай «Саяандаа» гэнэн шүлэгүүдэй гол дүрэнүүд тухай.
17.09		Д.Дашинимаевай зохёохы зам тухай. “Тоёон” гэнэн шүлэг тухай.	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Тоёон” гэнэн шүлэг тухай. “Тоёон”, “Мүнхэ харьдаг”. Шүлэгэй ритм. ””
23.09		Ц. Галсанов «Табан таанараа магтанам»,	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Цэдэн Галсановай «Табан таанараа магтанам», “Хэнгэргэ”. Шүлэгэй удха тайлбарилха. Ниислэл Москва хото санаар хүрэнэн Буряад ороной табан басагад тухай мэдээсэл. ..
24.09		X\X Зурагай ба шүлэгэй удхаар зохёолго	М. Е. Шестаковагай «На первенство» зурагаар ажал Шүлэгэй анализ.
30.09		XX зуун жэлэй 2-дохи хахадай буряад уран зохёол	Уран зохёол тухай лекци бэшэлгэ. Асуудалнууд
01.10		“Д. Батожабай. Багшашни хэн бэ?”	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно Даширабдан Батожабайн намтар ба творчество тухай. Уран гоёор, тодоор уншалга.

07.10		Д. Батожабай. Багшашни хэн бэ? «Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухарһан дээрэ»	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. «Багшашни хэн бэ?» гэхэн туужа соохи «Нэрээ хухаранхаа, яһаа хухарһан дээрэ», Чулуун-Батын дүрэ. хуралсалай үедэ Чулуун-Батын дабаһан бэрхэшээлнүүд (бэшэмэл харюу). «Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухарһан дээрэ» гэхэн оньһон үгын удха тайлбарилга. “Түрүүшын үдэрнүүд” бүлэгэй удха.
08.10		Д. Батожабай. Багшашни хэн бэ?” “Хоёр атаман”. Чулуун-Батын «багшын» дүрэ	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Аха зоной нүлөө.тухай бодомжолго. Николаев Дондуков хоёрой нүрэнүүдые задалан харуулха. «Эрдэни элэхэ бүрээ үнгэ ородог, эрэ хүн зобохо бүрээ ухаа ородог» гэжэ оньһон үгын удхаар Чулуун-Батын ажабайдалаар холбожо, хөөрэлдөө үнгэргэхэ
14.10		Д. Батожабай. Багшашни хэн бэ?” туужын байгуулга, сюжет.	«Хүнэй наһан соо багшын үүргэ» найруулга. Чулуун – Батада гурбан «багша»: ажабайдал, байдал (ситуаци), багша (хүн) дайралдаа гэхээр гү гэжэ бодомжолхо. А. Окладниковай «ПВЗ» зурагаар ажал
15.10		Зохёолой уран тодорхой зүйл.	Зохёолой уран тодорхой зүйл. Туужын байгуулга, сюжет. Зохёолой уран тодорхой зүйл. Опорно схемэдэ түшэглэн бэшэхэ. Туужын сюжет, байгуулга тухай. Литературна теори. Чулуун - Батын «хүн болохо» ябадал.Шүүмжэлэл. Зохёолой удхаар хөөрэлдөөн.
21.10		Х/Х Д. Батожабай. Багшашни хэн бэ?”гэхэн зохёолой удхаар бэшэмэл хүдэлмэри	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. «Хүнэй наһан соо багшын үүргэ» найруулга. Опорно схемэдэ түшэглэн бэшэхэ.
22.10		Н.Дамдинов. “Өөрөө урдатнай энэб...”	Уран зохоолшын намтар. Гаарга нютаг тоонтотой гэжэ һануулха. Н.Дамдинов. “Өөрөө урдатнай энэб...” гэхэн статья. Н.Г. Дамдинов - поэт, драматург, оршуулагша, уран зохоолшо.«Декабристнар Буряад орондо» гэхэн элидхэлэй (сообщени) материал суглуулжа, элидхэл хэхэ, реферат бэшэхэ. Тэрэнэй анализ.
28.10		“Сибиирин нүхэн хаалгануудаар” 1 бүлэг	Декабристнарай хуби заяан, тэрэнэй баатаршалга тухай бодомжолхо. Гол герой Бестужевай абари зангай хүгжэлтэ. Буряад арадай хүгжэлтэдэ ород арадай нүлөө. Гол герой Н.А Бестужевэй хуби заяан.Уншалга, конспект, слайд бэлэдхэл«Декабристнар Буряад орондо» гэхэн элидхэл (сообщение).
29.10		«Сэлэнгэ мурэнэй эрьедэ» 2 бүлэг	Декабристнарай хуби заяан, тэрэнэй баатаршалга тухай бодомжолхо. «Декабристын бэһэлиг» зүжэг соохи Буряад орондо декабристнарай хуби заяан тухай

11.11		“Декабристын бэһэлиг” 3 бүлэг	Эхэнэрнүүдэй дүрэ А.Муравьеваягай образ М. Волконскаягай образ. Уншалга, шүүмжэлэл.
12.11		Шүлэглэмэл драма тухай	Уран зохёолшын үүргэ тухай. Бэһэлигэй удха шанар. Шүлэглэмэл зүжэг зохёол. Уран зохёолой жанрнуудые, түлэбүүдые, тэрэнэй илгарал дабталга. Зохёолой удха, сюжет дабталга.
18.11		Шүлэглэмэл зүжэг зохёол	Декабристнарай хуби заяан, тэрэнэй баатаршалга тухай бодомжолхо. Шүлэглэмэл зүжэг зохёол. Уран зохёолой жанрнуудые, түлэбүүдые, тэрэнэй илгарал дабталга.
19.11		“Декабристын бэһэлиг” гэнэн зохёолоор бэшэмэл хүдэлмэри	Декабристнарай хуби заяан, тэрэнэй баатаршалга тухай бодомжолхо. Зохёолой удхаар шалгалта. “Декабристын бэһэлиг” гэнэн зохёолоор бэшэмэл хүдэлмэри,шалгалта. Бэһэлигэй удха шанар
25.11		Цырен Галанов «Саран хүхы» туужа	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Ц.Галановай зохёолнууд тухай тобшо мэдээн. «Саран хүхы» туужа тухай. 1-2 дохи бүлэгүүдые шүүмжэлэн уншалга.
26.11		Зохёолой гол герой Виктор Горбунов	Уран зохёолшын бэлиг шадабари. Зохёолой гол герой Виктор Горбунов. 3-дахи бүлэг шүүмжэлэн уншалга.Зохёолой удхые гунзэгыгоор ойлгуулха. Нурагшадай аман хэлэлгэ хүгжөөлгын ажал ябуулха, ухаан бодольень гүйлгүүлхэ, хадуун абалга найжаруулха.
02.12		Зохёолой гол геройнууд: лесник Гомбо-Доржо, студентка Долгор	81-дэхи нюурта үгтэһэн 5 асуудалнуудаар хөөрэлдөөн
03.12		Байгаали зураглаһан хэһэгэй анализ	Байгаалида хомхой шунахайгаар, хайра гамгүйгөөр хандагшадай образууд (Һахалша, Шара Володя г.м.)
09.12 10.12		Зохёолго «Байгаали - манай түрэхэн гэр»	Текстын удха дээрэ буянтай, нүгэлтэй хэрэгүүд тухай бодомжолхо. Үхибүүдэй дадал, мэдэсэ шалгалта. Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Зохёолой дүрэнүүдэй хүгжэлтэ элирүүлхэ. Зохёолго «Байгаали - манай түрэхэн гэр»
16.12		Арадай аман үгэ зохёол соо	Зохёол соо арадай аман зохёол хэрэглэлгэ
17.12		Шалгалтын ажал	Үхибүүдэй дадал, мэдэсэ шалгалта. Зохёолой удхаар бэхижүүлгэ хэхэ. Тест
23.12 24.12		Ч.-Р. Намжилов. “Арбан табанай һарын толондо...”	Чимит-Рыгзен Намжилов. “Арбан табанай һарын толондо...” гэнэн статьятай танилсалга. “Монголой дэбтэрһээ” (“Монгол ороной морид хурдан”, “Сагаан үнгэ һайхан”, “Урилдаан дээрэ”) абтаһан шүлэгүүдэй удха болон уран аргууд дээрэ ажал.

13.01 15.01	Ш.Нимбуев “Эхын юрөөл”	Эхэ гээшэ нангин хүн гэжэ бодол түрүүлхэ .Ш.Нимбуев “Эхын юрөөл” шүлэгэй удха болон уран аргууд дээрэ ажал. Уран гоёор уншалга.
20.01	Ц.-Д. Хамаев. “Ута намарай сэсэг”	“Уран зохёолшотой нүхэсэжэ ябаһандаа жаргалтайб” гэнэн статья удха, хөөрэлдөөн. Туужын 1-дэхи бүлэг шүүмжэлэн уншалга.
21.01	“Ута намарай сэсэг”. 2-3 –дахи бүлэгүүд	“Ута намарай сэсэг”. 2-3 –дахи бүлэгүүдые шүүмжэлэн уншалга
27.01	“Ута намарай сэсэг”. 4,5 бүлэгүүд.	Текстын удха дээрэ буянтай, нүгэлтэй хэрэгүүд тухай бодомжолхо. “Ута намарай сэсэг”. 4,5 бүлэгүүдэй удха дээрэ ажал“Ута намарай сэсэг”. 4,5 бүлэгүүдые шүүмжэлэн уншалга.
28.01	“Ута намарай сэсэг”. 6-дахи бүлэг	“Ута намарай сэсэг”. 6-дахи бүлэгэй удха дээрэ ажал. “Ута намарай сэсэг”. 6-дахи бүлэг шүүмжэлэн уншалга, хөөрэлгэ
03.02	“Ута намарай сэсэг”. 7-дохи бүлэг.	“Ута намарай сэсэг”. 7-дохи бүлэгэй удха дээрэ ажал. “Ута намарай сэсэг”. 7-дохи бүлэг шүүмжэлэн уншалга, хөөрэлгэ
04.02	Бухаади үбгэнэй дүрэ. Хүн ба байгаали.	Текстын удха дээрэ буянтай, нүгэлтэй хэрэгүүд тухай бодомжолхо. Бухаади үбгэнэй дүрэ. Хүн ба байгаали тухай. Бодомжолго, шүүмжэлэл, тайлбарилга
10.02	Туужын байгуулга, сюжет.	Хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб гэжэ ойлгоно. Туужын байгуулга, сюжет. Шүүмжэлэл. Ута намарай сэсэг” зохёолой удхаар тест-даабари дүүргэхэ.
11.02	“Ута намарай сэсэг” зохёолоор бэшэмэл хүдэлмэри.	Байгаалида би ямараар ханданабиб гэжэ бодомжолхо. “Ута намарай сэсэг” зохёолоор бэшэмэл хүдэлмэри. Найруулга бэшэхэ.
17.02 18.02	Балдан Ябжанов «Эхэ шоно» туужа	Балдан Ябжановой зохёохы зам тухай. Зохёолой гол удха. Туужын гол идея. Эхэ шонодо юундэ хүнэй шанар үгэнэб? Туужын уянгата үндэнэ элирүүлхэ. Зохёолой уран тональностьУншалга. Туужын уянгата үндэнэн тухай.
24.02	Даша-Дабба Мункоевой зохёохы зам Уянгата – үргэлжэлһэн зохёол	Даша-Дабба Мункоевой зохёохы зам тухай. Шүлэг үргэлжэлһэн шүлэг хоёрой илгаанууд, онсо шэнжэнүүд. «Эхэ тухай дуун» зохёол«Эхэ тухай дуун» зохёол шагналга, уншалга. «Эхэ тухай дуунай» сэдэб, удха, уран аргуудые тайлбарилха. Үгтэнэн асуудалнуудаар хөөрэлдөөн
25.02	Х/Х Эхэ	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда эхэ хүнэй нүлөө тухай бэшэмэл хүдэлмэри
03.03	М. М. Осодоев. «Ууган хүбүүн» туужа	М. Осодоевой творчествой танилсуулха. «Ууган хүбүүн» (туужа). Гол герой Владимир Бильдушкиной дүрэ.
04.03	М. М. Осодоев. «Ууган хүбүүн» туужа	“УУган хүбүүн” тайлбарилан уншалга . Түлгэ таабайн дүрэ. Түлгэ таабайн заабинуудые бэшэхэ, тайлбарилха

10.03		М. М. Осодоев. «Ууган хүбүүн» туужа	“Ууган хүбүүн” бүлэгэй удхаар хөөрэлдөөн. Бүхэ барилдаан туухай мэдээсэл.
11.03		Даманска арал шадархи тулалдаан.	«Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унаганһаа». «Ууган хүбүүн» гэжэ повестиин бодото ажабайдал дээрэ үндэһэлжэ, бэшэгдэһэн тухай. Даманска арал шадархи тулалдаан
17.03		Баатарай нэрье мүнхэлһэн бэшэгүүд	Владимирай эрэлхэг зориг, тэрэнэй баатараар унаһаниинь, зо-хеолой биографическа шэнжэтэй байһаниинь
18.03		Гол герой Владимир Бильдушкиновой дүрэ.	Владимир Бильдушкиновой бага наһан, эдир залуу наһан, һанал бодол, эрмэлзэл, ажабайдалайнь абари зан, Эхэ Оронойнгоо үнэн сэхэ патриот байһаниинь, тэрэнэй хүмүүжэлгэдэ гэр бүлын, һур-гуулийн, ахамад зоной нүлөөн тухай хөөрэлдөөн
31.03		Х/Х Баатаршалга тухай бодомжолго	Баатаршалга тухай бодомжолго. Мүнөө үсын баатарнууд
01.04		Баримта туужа тухай ойлгосо	Баримта туужа
07.04		Б.Шойдоков “Дайсанай ара талада”.	Зохёогшо – Дүрэ- Уншагша. Үргэлжэлһэн зохёол тухай. Тэрэнэй янзанууд тухай. Б.Шойдоков “Дайсанай ара талада” романай 1-дэхи бүлэгэй 1-дэхи хэһэг. Шүүмжэлэн уншаха. Ара талын ажалшад манай бүлэдэ
08.04		“Дайсанай ара талада”: 1-дэхи бүлэгэй 2,3 –дахи хэһэгүүд	Хэһэгүүдэй сюжет тайлбарилха: үйлын уялаа, үйлын хүгжэлтэ, эршэдэлгэ, түгэсхэгшэ. 1-дэхи бүлэгэй 2,3 –дахи хэһэгүүдые шүүмжэлэн уншаха
14.04		“Дайсанай ара талада”: 2-дохи бүлэгэй 1 –дэхи хэһэг	Туужын хэлэнэй онсо шэнжэнүүдые элирүүлхэ. Проблемнэ асуудал табиха, өөрынгөө һанамжануудые һурагшад урид хэлэхэ, хубаалдаха. “Дайсанай ара талада”: 2-дохи бүлэгэй 1 –дэхи, 3-дахи бүлэгэй 1-дэхи хэһэг
15.04		“Дайсанай ара талада”: 5, 6, 7 -дохи бүлэгүүд	“Дайсанай ара талада”: 5, 6, 7 -длхи бүлэгүүд ые уншалга.шүүмжэлгэ
21.04		“Дайсанай ара талада”: 8, 9-дэхи бүлэгүүд	Шүүмжэлэн уншаха. сюжет тайлбарилха. Дүтэрхы хөөрэхэ
22.04		“Дайсанай ара талада”: 13-дахи бүлэгэй 2,3 –дахи хэһэгүүд	Сюжет тайлбарилха: үйлын уялаа, үйлын хүгжэлтэ, эршэдэлгэ, түгэсхэгшэ
28.04		“Дайсанай ара талада”: 16-дахи бүлэгүүд	Литературна викторинын зорилго: хэр зэргэ һурагшад тус зохёолой удха, тэрэнэй автарай биографи, творчество мэдэхыень элирүүлхэ. Литературна теори: үйлын уялаа, үйлын хүгжэлтэ, эршэдэлгэ, түгэсхэлгэ. Хэшээл - мұрысөөн. Роман тухай ойлгосо

29.04		Зохёолой гол идей«Дайн хүнэй ба арад зоной ажабайдалда»	Үгтэһэн асуудалнуудаар хөөрэлдөөн. “Хүн онсо байдалда” гэһэн сэдэбээр хөөрэлдөөн. Зохёолой удхаар тест-шалгалта.
05.05		Зохёолой удхаар, түүхэ дээрэ үндэһэлэн ба зурагаар зохёолго	«Дайн хүнэй ба арад зоной ажабайдалда» найруулга Дайн хэды ехэ хохидол. Гашуудал асарнаб гэһэн бодол түрүүлхэ
06.05		Шог зүжэглэмэл зохёол	Шог зүжэглэмэл зохёол тухай. Зүжэгэй жанрнууд: арадай наадан, хатар, гурим заншалай ёһололнуудые гүйсэдхэлгэ. Тэдэнэй онсо янза .Уншалга. 192 нюурта дэхи нюурта үгтэһэн асуудалнуудаар хөөрэлдөөн.
12.05		«Хазаар хара һахал»- шогто водевиль	. Баир Эрдынеевэй «Хазаар хара һахал» шогто водевиль тухай. Уншалга. 192 нюурта дэхи нюурта үгтэһэн асуудалнуудаар хөөрэлдөөн
13.05		Баир Эрдынеевэй зохёолой зүрилдөөн	Баир Эрдынеевэй «Хазаар хара һахал» зохёолой зүрилдөөн. Зүжэгэй дүрэнүүдэй хэлэ шүүмжэлхэ. Ролёор уншалга.
19.05		«Хазаар хара һахалай» сэдэб, байгуулга	«Хазаар хара һахалай» сэдэб элирүүлхэ. Зохёолой гол удха элирүүлхэ. Зүжэгэй энеэдэтэй зүйлнүүд Хэнэй дүрэ дура, һонирхол татаһаб? Хөөрэлдөөн.олохо. Шог зүжэглэмэл зохёол тухай.
20.05		Шалгалтын ажал	Аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо. Жэл соо мэдэхэ болоһон шадалаа тестээр шалгалта. .



